

Η πειστική και ακοιμάτιστη στρατηγική αποτροπής

Προϋπόθεση για την ειρήνη και ασφάλεια στην περιοχή

Ο πόλεμος είναι το πιο σοβαρό και το πιο βαρύ σε συνέπειες γεγονός στην ιστορία των λαών, και τα κράτη καταβάλλουν προσπάθειες για να αποσοβήσουν τον κίνδυνο μιας ένοπλης σύγκρουσης. Οι ενέργειες που σχεδιάζονται και εκτελούνται για την αποτροπή της θερμής ρήξης με ανταγωνιστικά κράτη αποδίδονται με το διεθνή όρο «Deterrence» (Αποτροπή) και με αυτές προειδοποιείται ο αντίπαλος ότι οι ζημιές που θα υποστεί υπερβαίνουν τα οφέλη σε περίπτωση που θα επιχειρούσε με τη χρήση στρατιωτικής βίας να παραβιάσει τα κυριαρχικά δικαιώματα ή τα εθνικά συμφέροντα του απειλουμένου κράτους. Η στρατιωτική ισχύς είναι ο κυριότερος παράγοντας της «Αποτροπής» αυτής, και η τελευταία σχεδιάζεται σε τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αξιόπιστη υποστήριξη των ζωτικών συμφερόντων και η αποφυγή ένοπλης επίθεσης κατά της χώρας, ενώ είναι γενικώς παραδεκτό ότι ο αποτρεπτικός παράγοντας της στρατιωτικής ισχύος είναι περισσότερο αποτελεσματικός όταν χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τις άλλες συνιστώσες της εθνικής ισχύος, που είναι παράγοντες πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοψυχολογικοί, τεχνικοί. Και είναι γενικά παραδεκτό ότι για να λειτουργήσει με επιτυχία η «Αποτροπή» πρέπει να συνυπάρχουν τρία στοιχεία: Να είναι πειστική προς τον αντίπαλο, και τούτο γίνεται κυρίως με τη διατήρηση ισχυρού στρατιωτικού δυναμικού, να είναι ρεαλιστική στα αντίποινα που απειλεί, και να έχουν γίνει αντιληπτά με σαφήνεια από τον αντίπαλο τα συμφέροντα που απειλούνται με τις ενέργειές του.

Για τη χώρα μας, η στρατιωτική ισχύς έχει τον κύριο αποτρεπτικό ρόλο, πέραν από

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο ταξίαρχος ε.α. Γεώργιος Γκορέζης είναι απόφοιτος της Σχολής Επιτελών (Command and General Staff College) του αμερικανικού στρατού.

την ενεργό της αποστολή στην περίπτωση που οι σχέσεις μας με τον πιθανό αντίπαλο επιδεινωθούν και η κατάσταση ξεφύγει από τον έλεγχο. Η αποτροπή επιτυγχάνεται με την προσεκτική παρακολούθηση των απειλών και τη διατήρηση ισορροπίας στο εκατέρωθεν δυναμικό. Για το τελευταίο είναι απαραίτητη η χάραξη, με τη συναίνεση όλων των δυνάμεων του έθνους, μιας κοινής «Στρατηγικής Αποτροπής», που θα βασίζεται στη γενικότερη «Εθνική Στρατηγική», θα ορίζει σαφώς την απειλή ή απειλές και θα εκμεταλλεύεται τα πλεονεκτήματά μας, όπως και τις αδυναμίες του αντιπάλου. Από την στρατηγική αυτή θα εκπηγάσει το τακτικό και επιχειρησιακό μας δόγμα, που και αυτό συμβάλλει στη διατήρηση της αποτρεπτικής ικανότητας του στρατιωτικού μας δυναμικού.

Κατά γενική παραδοχή η κύρια απειλή για τη χώρα μας παραμένει η Τουρκία, παρά την πρόσφατη αναζωπύρωση παλαιών απειλών στα βόρεια σύνορά μας. Οι τουρκικές κυβερνήσεις, στην αδυναμία τους να βρουν λύση στα εσωτερικά προβλήματα της χώρας τους υιοθέτησαν τη θεωρία του ζωτικού χώρου σε βάρος της Ελλάδος, και οι διεκδικήσεις στο Αιγαίο και τη Θράκη, μαζί με τη στάση στο Κυπριακό και την υποκίνηση απειλών στα βόρεια σύνορά μας αποτελούν κύριο γνώρισμα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Η κατάσταση γίνεται πιο επικίνδυνη για την Ελλάδα από την κακή οικονομική κατάσταση της χώρας μας και την κοινωνική αναταραχή που δημιούργησε η άκρατη φιλελεύθερη πολιτική της κυβέρνησης ΝΔ. Ο ευαίσθητος χώρος των ενόπλων δυνάμεων παραδόθηκε στη φαυλότητα του κομματισμού και η εξωτερική και αμυντική πολιτική που γίνεται χωρίς την αναγκαία συναίνεση μας οδηγεί στην ηττοπάθεια και την ανασφάλεια. Τέλος η εκποίηση στρατηγικών επιχειρήσεων του δημοσίου υποβαθμίζει το δυναμικό της χώρας, ενώ εμφανής είναι ο κίνδυνος ανατροπής της ισορροπίας και επίτευξης στρατιωτικής και οικονομικής υπεροχής από την Τουρκία.

Η σημερινή σύγκριση του στρατιωτικού δυναμικού των δύο χωρών με βάση τα στοιχεία του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών το Λονδίνο μας δίνει τον εξής σε γενικές γραμμές συσχετισμό.

Στρατός Ξηράς: Η Ελλάδα διαθέτει στην ενεργό δύναμη 113.000 άνδρες, άρματα μάχης 1.879, πυροβόλα 2.040. Η Τουρκία διαθέτει στην ενεργό δύναμη 450.000 άνδρες, άρματα μάχης 3.928, πυροβόλα 4.235. Η αναλογία δεν είναι δυσμενής για την Ελλάδα, αν ληφθεί υπόψη ότι η Τουρκία δεν μπορεί να συγκεντρώσει όλο το δυναμικό της εναντίον της Ελλάδας, λόγω του κωλύματος του Έβρου, αλλά και της δυσκολίας διεξαγωγής αποβατικών επιχειρήσεων για την περίπτωση ενεργείας εναντίον ελληνικών νησιών. Το τουρκικό Γενικό Επιτελείο έχει προσανατολισθεί στην υιοθέτηση του αμερικανικού δόγματος «Μάχη Αέρος — Εδάφους» (Airland Battle), που δίνει έμφαση στη στενή συνεργασία δυνάμεων αέρος-εδάφους, την ταχυκίνηση, την ισχύ πυρός, την ευελιξία και τη δυνατότητα ηλεκτρονικού πολέμου, και στο πλαίσιο αυτό οι μεραρχίες αντικαθίστανται από τις ταχέως μεταφερόμενες ταξιαρχίες, και τα συντάγματα από τακτικά συγκροτήματα ταγμάτων. Η θητεία μειώθηκε από 18 σε 12 μήνες και προβλέπεται η δημιουργία ημιαπαγγελματικού στρατού. Ανάλογη προσπάθεια της Ελλάδος για την οργάνωση του στρατού με βάση τις ταξιαρχίες και την τήρηση ταχυκινήτων εφεδρειών, στα πλαίσια και του νέου επιχειρησιακού δόγματος του ΝΑΤΟ, καθυστερεί αδικαιολόγητα επί τριετία.

Πολεμικό Ναυτικό: Η Ελλάδα έχει παρατακτή δύναμη 19.400 άνδρες, υποβρύχια 10, αντιτορπιλικά 9, φρεγάτες 7, περιπολικά και αποβατικά 37. Η Τουρκία έχει 52.300 άνδρες, υποβρύχια 12, φρεγάτες 8, περιπολικά και αποβατικά 47 και 1 Σύνταγμα Πεζοναυτών (4.000) άνδρες. Η προμήθεια σύγχρονων μονάδων και η οργάνωση του ναυτικού μας πάνω στα σύγχρονα πρότυπα το καθιστούν αξιόλογη αποτρεπτική δύναμη στο Αιγαίο.

Πολεμική Αεροπορία: Η Ελλάδα έχει 26.800 άνδρες και μαχητικά αεροσκάφη 451, η Τουρκία έχει 58.000 άνδρες και μαχητικά αεροσκάφη 740. Από τα αεροσκάφη της πολεμικής μας αεροπορίας σύγχρονα είναι 40 γαλλικά Mirage 2000 και 40 αμερικανικά F-16, ενώ η Τουρκία σύγχρονα αεροσκάφη διαθέτει 100 F-16 και σχεδιάζουν την απόκτηση άλλων 320 αεροσκαφών τρίτης γενιάς. Πέραν αυτού οι Τούρκοι πέτυχαν και διατηρούν στη χώρα τους σε συνεργασία με τους Αμερικανούς προγράμματα συμπαραγωγής αεροσκαφών F-16 και άλλου πολεμικού υλικού που τείνει να μεταβάλει την ισορροπία δυνάμεων. Μετά από αυτό είναι επιτακτική η ανάγκη για την πολεμική μας βιομηχανία να αναπτυχθεί ανάλογα.

Η διάταξη του μεγαλύτερου μέρους των χερσαίων δυνάμεων της Τουρκίας είναι προσανατολισμένη στο Αιγαίο και τη Θράκη, με έδρα της 1ης Στρατιάς την Κωνσταντινούπολη και της 4ης τη Σμύρνη. Το μεγαλύτερο μέρος της τουρκικής αεροπορίας είναι προσανατολισμένο στη Θράκη, ενώ στην περιοχή της 4ης Στρατιάς, απέναντι από τα νησιά του Αιγαίου, είναι συγκεντρωμένα τα τουρκικά αποβατικά σκάφη.

Οι υπάρχουσες εκτιμήσεις δίνουν στις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις τη δυνατότητα να ενεργήσουν:

- * Κύρια επίθεση σε ένα έως δύο νησιά του Αιγαίου, συνδυαζόμενη με ταυτόχρονη επίθεση στη Θράκη ή την Κύπρο.

- * Κύρια επίθεση στη Θράκη με ταυτόχρονη επίθεση στα νησιά ή Κύπρο.

- * Επιθετική ενέργεια στην Κύπρο και

- * Συνδυασμός όλων των ανωτέρω.

Εδώ να σημειώσουμε ότι η ισορροπία των εκατέρωθεν δυνάμεων δεν δίνει πιθανότητες επιτυχίας στην τουρκική επιθετική ενέργεια στον ελλαδικό χώρο. Δυστυχώς δεν ισχύει το ίδιο και για την Κύπρο, λόγω της συντριπτικής υπεροχής των Τούρκων στην περιοχή αυτή. Μετά από αυτό είναι επιτακτική η ανάγκη η αμυντική στρατηγική της Ελλάδος να περιλάβει και τη Μεγαλόνησο, με την υπαγωγή του αμυντικού της χώρου σε ενιαίο με την Ελλάδα αμυντικό χώρο.

Από πλευράς αμυντικών δαπανών οι δυο χώρες έχουν τις μεγαλύτερες δαπάνες σαν ποσοστό επί του Ακαθαρίστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες του ΝΑΤΟ. Το 1991 η Ελλάδα διέθεσε \$ 3,9 δισ. δολάρια (5,7% του ΑΕΠ) και η Τουρκία \$ 5,0 δισ. δολάρια (4,3% του ΑΕΠ), ενώ το 1992 η Ελλάδα διέθεσε για αμυντικές δαπάνες \$ 4,30 δισ. δολάρια.

Στη σχεδίαση της τουρκικής πολιτικής εθνικής ασφαλείας βασικό ρόλο παίζει το «σύνδρομο» της πολιτικοστρατηγικής ηγεσίας της χώρας αυτής να απορρίπτουν μεγαλόφωνα τον ισλαμισμό (Fundamentalism) και να εμφανίζονται θιασώτες της οργάνωσης της πολιτείας κατά τα πρότυπα που δίδαξε ο Κεμάλ (Secularism), παρά το γεγονός ότι η διαμάχη στη χώρα αυτή μεταξύ «κεμαλικών» και «ισλαμιστών» συνεχίζεται. Ο δρόμος για την ένταξη της χώρας στη Ευρωπαϊκή Ένωση δεν φαίνεται ότι θα ανοίξει σύντομα, δεν στέφθηκε από επιτυχία η προσπάθεια να παίξει η Τουρκία το ρόλο προστάτιδας των πρώην σοβιετικών μουσουλμανικών δημοκρατιών ή μεσάζοντα των κοινοτικών συμφερόντων στην Κεντρική Ασία και οι τόνοι της μουσουλμανικής της πολιτικής στα Βαλκάνια έπεσαν σημαντικά. Η αμερικανική εφημερίδα «Ουάσινγκτον Ποστ» εκφράζει την πραγματικότητα όταν έγραψε πρόσφατα ότι μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ενώσεως «Η Τουρκία δεν είναι σε θέση να παίξει ουσιαστικό ρόλο στη νέα πραγματικότητα στα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία». Στα Βαλκάνια σχεδόν όλες οι χώρες βλέπουν την Τουρκία με περιφρόνηση, στη Μέση Ανατολή όλες ανεξαιρέτως οι

χώρες έχουν ιστορικές διαφορές και έχθρες μαζί της, και στην Κεντρική Ασία έχει ελάχιστες πιθανότητες διείσδυσης και επιρροής λόγω της δεινής της οικονομικής κατάστασης. Κατά την πρόσφατη επίσημη επίσκεψη στην Τουρκία του υπουργού Αμύνης της Ρωσίας στρατηγού Πάβελ Γκράτσεφ καταβλήθηκε προσπάθεια για την αναθέρμανση των σχέσεων των δυο χωρών, αλλά η στάση του Ρώσου επισήμου δεν άφησε περιθώρια αισιοδοξίας, καθώς ο τελευταίος κατέστησε σαφή τη θέση της χώρας του επί όλων των κρίσιμων θεμάτων, θέση σαφώς αντίθετη με την τουρκική. Και η εξέγερση των Κούρδων στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας είναι ένας πρόσθετος πονοκέφαλος για τη χώρα, που έχει επιπτώσεις όχι μόνο στην εξωτερική της πολιτική αλλά και στην άθλια οικονομία της. Μόνο για το 1992 στοίχησε 50 εκατ. δολάρια σαν έκτακτη δαπάνη, όπως εδήλωσε ο Τούρκος στρατηγός Ντογάν Γκιουρές στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας την 21-11-1992, και η πληγή αυτή δεν πρόκειται να σταματήσει σύντομα να αιμορραγεί. Αλλά για τη χώρα μας ένα άλλο σημαντικό ερώτημα που απομένει είναι ο μελλοντικός προσανατολισμός της Τουρκίας. Αν θα συνεχίσει να κοιτά προς τη Δύση, ή θα υποκύψει στην έντονη πίεση των ισλαμιστών στο εσωτερικό.

Στα τρωτά σημεία της Τουρκίας πρέπει να περιληφθεί η πολύ κακή κοινωνικοοικονομική της κατάσταση. Το κατά κεφαλή εισόδημα είναι \$ 1.113, έναντι \$ 4.719 της Ελλάδος. Το εξωτερικό χρέος της έχει υπερβεί τα 55 δισ. δολάρια και ο επίσημος πληθωρισμός είναι της τάξεως του 70 με 80%. Άλλα σοβαρά εσωτερικά προβλήματα είναι η άνιση κατανομή του πλούτου και, μαζί με την εξέγερση των Κούρδων, η άνοδος του κινήματος των ισλαμιστών. Ο υψηλός ρυθμός αύξησης του πληθυσμού (2,4% έναντι 0,07% ετησίως της Ελλάδος) ενώ μπορεί να αποτελεί πηγή ισχύος, δεν παύει να είναι παράγοντας επιδείνωσης των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων.

Από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι η Ελλάδα, σε σχέση με την Τουρκία, είναι μια υπολογίσιμη δύναμη στο χώρο των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου, οικονομικά, στρατιωτικά και σε επίπεδο τεχνολογίας και προόδου. Αλλά η τουρκική απειλή είναι ανάγκη να καταγράφεται και παρακολουθείται συνεχώς, όπως και κάθε άλλος πιθανός επίβουλος των ελληνικών συμφερόντων στη σημερινή ταραγμένη περιοχή των Βαλκανίων. Ο Έλληνας φορολογούμενος δεν βαρυκόμησε ποτέ για τις αμυντικές δαπάνες, που είναι οι υψηλότερες της Ευρώπης, επειδή γνωρίζει ότι μόνο έτσι εξασφαλίζονται άρτια εξοπλισμένες και ικανές ένοπλες δυνάμεις. Απομένει στην εκάστοτε κυβέρνηση να συνειδητοποιεί ότι χρειάζεται, μαζί με τις υψηλές δαπάνες, ένας μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για συναινετική και ακομμάτιστη χρησιμοποίηση του στρατιωτικού δυναμικού, στα πλαίσια μιας πειστικής στρατηγικής αποτροπής που θα εξασφαλίζει την ισορροπία, τη σταθερότητα και την ειρήνη στην περιοχή μας.